

Przeglądy i komentarze

WIZYTA DELEGACJI PARTYJNO-RZĄDOWEJ NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ W POLSCE

Z każdym rokiem wzrasta rozwój przyjacielskich stosunków między Polską a NRD, wykształcają się coraz to nowe formy wszechstronnej współpracy, zacieśniają się więzy przyjaźni i braterstwa. Oparte na gruncie wspólnej ideologii marksizmu-leninizmu i ugruntowane w kilkunastoletnim okresie powojennym dobroświądkie stosunki łączące oba państwa, stanowią zasadniczy przełom w dotychczasowych relacjach polsko-niemieckich. Na tym tle wzajemne wizyty delegacji partyjno-rządowych, często wymieniane między obu krajami, są wyrazem nie tylko dążenia państw obozu socjalistycznego do rozwijania i zacieśniania między sobą współpracy we wszystkich dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, naukowo-technicznego i kulturalnego, ale równocześnie stanowią odzwierciedlenie tego nowego typu stosunków, jakie wytworzyły się między Polską a NRD. Wizyty te zmierzają do dalszego zbliżenia obu narodów poprzez nawiązywanie kontaktów z szerokimi warstwami społeczeństwa oraz wszechstronną wymianą doświadczeń w atmosferze przyjaźni i wzajemnego zrozumienia.

Wizyta delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce, jaka miała miejsce w dn. od 25—30 IX 1963 r., nastąpiła na zaproszenie KC PZPR i rządu PRL. Delegację przewodniczyli: I sekretarz KC Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności i przewodniczący Rady Państwa NRD, Walter Ulbricht, oraz zastępca przewodniczącego Rady Ministrów NRD i członek Biura Politycznego KC Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności, Bruno Leuschner¹. Delegacja NRD została serdecznie powitana w Warszawie przez czołowych przedstawicieli partii i rządu PRL oraz szerokie rzesze ludności. W przemówieniu powitalnym I sekretarz KC PZPR, Władysław Gomułka, położył duży nacisk na znaczenie odbywającego się spotkania, które służy wzmocnieniu wzajemnej przyjaźni, pomocy i rozwojowi współpracy, a wpływa z żywotnych potrzeb i interesów łączących dwa państwa kroczące wspólną drogą budownictwa socjalistycznego. Powiedział on m. in.:

„...Leży w najgłębszych interesach narodu polskiego i w interesach pokoju w Europie i świecie, aby NRD rozwijała się szybko, aby kwitła i rosła w siłę jako państwo socjalistyczne, do głębi pokojowe państwo niemieckie. Bezpieczeństwo NRD jest bezpieczeństwem Polski i wszystkich państw członkowskich Układu Warszawskiego”².

W odpowiedzi I sekretarza KC SED, W. Ulbrichta znajdujemy taką samą ocenę wagi wizyt wymienianych między delegatami partyjno-rządowymi NRD i PRL. Wspominając poprzednie tego rodzaju spotkania mówca wskazuje na doniosłą rolę, jaką one spełniły i wyraża radość, że będzie miał ponownie możliwość osobiście zapoznać się z osiągnięciami ludzi pracy w Polsce, z jej socjalistycznym rozwojem, jak i przyczynić się do dalszego rozszerzenia i umocnienia wzajemnej współpracy we wszystkich dziedzinach. W. Ulbricht powiedział m. in.:

„...Prawdziwie braterska więź i solidarność obu naszych narodów przyczyniły się do zmiany układu sił w Europie na korzyść socjalizmu i pokoju.

¹ Skład delegacji partyjno-rządowej NRD podała „Trybuna Ludu” w nr 265 z dn. 26 IX 63.

² Tekst przemówienia powitalnego Władysława Gomułki — „Trybuna Ludu”, jw.

Jako nierozzerwalne części składowe kierowanej przez Związek Radziecki wspólnoty państw socjalistycznych będziemy wspólnie ze wszystkimi pokój miłującymi państwami i siłami kroczyć dalej na drodze walki o pokój, odprężenie i pokojowe współistnienie, aby zabezpieczyć pokój naszym narodom i całej ludzkości”³.

Wizyta delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce przypadła w okresie, w którym zostało osiągnięte ważne porozumienie dotyczące zakazu prób z bronią jądrową w atmosferze, w przestrzeni kosmicznej i pod wodą, które znalazło swój wyraz w zawartym dn. 5 VIII 1963 r. Układzie Moskiewskim. W. Ulbricht nawiązał także do tego ważnego wydarzenia w polityce międzynarodowej stwierdzając, że:

„... Jest to sukces, który odpowiada woli pokoju i walce o pokój narodów... Jest to również sukces wspólnoty narodów socjalistycznych i światowego ruchu obrońców pokoju i milionów przeciwników broni atomowej w krajach imperialistycznych. Dowodzi on, że możliwe jest uzyskanie dalszych osiągnięć w walce o zabezpieczenie pokoju, o zapobieżenie nowej wojnie światowej oraz o powszechne i całkowite rozbrojenie”⁴.

Ta atmosfera porozumienia osiągniętego w zawartym Układzie Moskiewskim, nie pozostała bez wpływu na wystąpienia czołowych przedstawicieli partii i rządu PRL i NRD w czasie trwania wizyty. W ich przemówieniach spotykamy się często ze szczegółowym precyzowaniem stanowiska obu państw wobec zagadnień polityki międzynarodowej, znajdujemy postulaty konsekwentnej realizacji socjalistycznej polityki pokojowej, walki o powszechne i całkowite rozbrojenie oraz pokojowe współistnienie państw o różnych systemach społecznych.

W czasie swego sześciodniowego pobytu w Polsce, przedstawiciele delegacji partyjno-rządowej NRD zwiedzili wiele miast, ważnych ośrodków przemysłowych i rolniczych oraz Instytut Elektrotechniki w Polsce. Delegacja NRD złożyła także hołd pamięci ofiar terroru hitlerowskiego w Oświęcimiu, gdzie W. Ulbricht wpisał do księgi pamiątkowej Muzeum Oświęcimskiego m. in. następujące słowa:

„... Ślubujemy tu, że nadal wspólnie prowadzić będziemy niezłomną walkę przeciwko niemieckiemu imperializmowi, że wspólnie z okrytą chwałą Armią Radzieką i wszystkimi sprzymierzonymi z nami państwami socjalistycznymi uniemożliwimy bońskim odwetowcom rozpętanie światowej wojny atomowej i że doprowadzimy do zwycięstwa pokojowej polityki socjalizmu na świecie”⁵.

Wszędzie, gdzie bawiła delegacja partyjno-rządowa NRD w Polsce, społeczeństwo przyjmowało ją serdecznie i owacyjnie. W takiej atmosferze odbywały się wszystkie spotkania z ludnością miast i miasteczek, z załogami zakładów pracy, wiece przyjaźni, oficjalne przyjęcia i rozmowy. Ważnym elementem tych spotkań była także wszechstronna wymiana poglądów, doświadczeń i planów dotyczących rozwoju współpracy gospodarczej. W swoim wystąpieniu na ziemi krakowskiej, W. Ulbricht m. in. podkreślił, że dla zapewnienia pokoju w świecie trzeba również dokończyć wszelkich starań, by umocnić potencjał gospodarczy krajów socjalistycznych, w tym Polski i NRD. Na te sprawy położono także nacisk na przyjacielskim spotkaniu w Domu Kultury zakładów przemysłowych „Dolmelu” we Wrocławiu, gdzie W. Ulbricht — po omówieniu aktualnej międzynarodowej sytuacji politycznej i po wskazaniu, że NRD i PRL wspólnie dążą do rozładowania niebezpiecznego ogniska napięcia w Berlinie zachodnim i osiągnięcia

³ Tekst przemówienia Waltera Ulbrichta — „Trybuna Ludu”. iw.

⁴ Tamże.

⁵ „Trybuna Ludu”, nr 268 z dn. 29 IX 63 r.

tam rozsądnego pokojowego rozwiązania oraz opowiadają się za zawarciem paktu nieagresji między krajami NATO i Układu Warszawskiego — przeszedł do sprawy rozwoju i zacieśnienia pomiędzy obu państwami współpracy w ramach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. Współpraca taka, poprzez dwustronne porozumienia, pozwoli lepiej wykorzystać siły produkcyjne Polski i NRD, rozszerzając asortyment towarów według istniejących potrzeb oraz przyczyni się do obniżenia kosztów produkcji. Zacieśnienie współpracy na tym odcinku pozwoli także na szybsze osiągnięcie przez oba kraje wspólnego celu: podniesienia standardu życiowego, co — przy trwającym między kapitalizmem a socjalizmem współzawodnictwie, do którego wnoszą pozytywny wkład polskie i niemieckie masy pracujące — ma szczególnie duże znaczenie⁶.

W ostatnim dniu pobytu delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce, tzn. w dn. 30 IX 1963 r., odbyło się uroczyste podpisanie w Belwederze razem z polskimi czynnikami partyjno-rządowymi wspólnego oświadczenia⁷.

Szerokie zainteresowanie opinii publicznej wizytą delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce, znalazło swój wyraz tak w prasie państw obozu socjalistycznego, jak i zachodniej. Prasa polska i NRD bieżąco publikowała obszernie sprawozdania z przebiegu tej wizyty ze szczególnym uwzględnieniem wspólnego oświadczenia, ogłoszonego wyniku przeprowadzonych w Polsce rozmów, oraz przemówień czołowych przywódców partyjnych i rządowych obu państw⁸.

W okresie pobytu delegacji NRD, prasa polska zamieszczała wiele informacji ilustrujących aktualne stosunki gospodarcze, jakie łączą oba kraje, przynosząc im wiele korzyści. Należy tu szczególnie wspomnieć przy budowie wspólnych obiektów przemysłowych i in. oraz wspólne korzystanie z urzędzeń usługowych, przede wszystkim na terenach przygranicznych, jak i współpraca na zasadach międzynarodowego podziału pracy w ramach wszechstronnego udziału obu państw w Radzie Wzajemnej Pomocy Gospodarczej⁹.

Omówiona wyżej wizyta delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce niewątpliwie przyczyniła się do dalszego wzrostu wymiany handlowo-gospodarczej pomiędzy obu państwami i pogłębienia między nimi współpracy we wszystkich dziedzinach życia politycznego i ekonomicznego.

Prasa zachodnia i zachodniemiecka szeroko informowała o przebiegu wizyty delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce. Uczyniła to np. „Süddeutsche Zeitung”, cytując m. in. wypowiedź W. Gomułki z przemówienia powitalnego podkreślającą, że rządy Polski i NRD łączą „wspólne cele”¹⁰. Już w drugim dniu pobytu delegacji NRD w Polsce, „Neue Zürcher Zeitung” wyrażała przypuszczenie, że tematem rozmów będzie nie tylko planowanie w ramach wspólnoty gospodarczej, ale także ustalenie sposobów wspólnego poparcia dla Chruszczowa i jego polityki złagodzenia napięcia międzynarodowego, oraz że właściwym celem wizyty, bez

⁶ „Trybuna Ludu”, nr 269 z dn. 30 IX 63 r.

⁷ Tekst oświadczenia — „Przegląd Zachodni”, w tym nrze, w dziale: Dokumenty.

⁸ Szczegółowe informacje z pobytu delegacji NRD w Polsce, teksty przemówień itp. zamieszczone były w prasie codziennej — zob. „Trybuna Ludu” w dn. od 25 IX — 3 X 63 r. oraz „Neues Deutschland” w dn. od 24 IX — 2 X 63 r. W związku z przyjazdem delegacji partyjno-rządowej NRD do Polski, ukazała się tu książka: pt. VI Zjazd Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności (w serii: Materiały i dokumenty partii komunistycznych i robotniczych), zawierająca referat I sekretarza KC SED W. Ulbrichta.

⁹ Współpraca gospodarcza między Polską a NRD rozwija się już od dłuższego czasu. Obróty handlowe między obu państwami w latach po 1950 r. systematycznie wzrastają i w chwili obecnej osiągnęły już roczną wysokość 1,4 mld marek. Tak więc NRD zajmuje drugie miejsce po ZSRR w polskim handlu zagranicznym, a Polska jest trzecim z kolei po ZSRR i Czechosłowacji partnerem handlowym NRD. — Zob. H. Richter *Die Wirtschaftsgemeinschaft DDR-Polen, „Deutsche Aussenpolitik”* nr 7/63, s. 553—560, oraz *Stosunki handlowe pomiędzy NRD a Polską opracował F. Leucht, radca handlowy Ambasady NRD w Polsce, Biuletyn specjalny Ambasady NRD w Polsce z dn. 7 X 63 r., s. 8—9.*

¹⁰ „Süddeutsche Zeitung”, nr 231 z dn. 26 IX 63 r.

względu na jej stronę formalną, będą konkretne problemy polityczne i gospodarcze¹¹. Prasa zachodnioniemiecka śledziła także opinie wypowiedziane w związku z wizytą przez prasę polską. „Frankfurter Allgemeine Zeitung” wskazywała, że „Trybuna Ludu” określiła wizytę tę jako wyraz jedności krajów socjalistycznych w ich dążeniach do rozładowania napięcia międzynarodowego i koegzystencji oraz w ich walce przeciwko imperializmowi zachodnioniemieckiemu, a także, iż uznawała zagrożenie bezpieczeństwa NRD, zagrożonej przez zachodnioniemiecki imperializm, za integralną część bezpieczeństwa Polski, która wraz z innymi państwami Paktu Warszawskiego broni nienaruszalności granicy nad Łabą, jak NRD stoi na straży granicy Odra-Nysa¹². Nadto „FAZ” zwróciła uwagę na wypowiedź W. Gomułki, że NRD i Polska są zdecydowane podnieść swój standard życiowy przez rozwinięcie specjalizacji i współpracę we wszystkich dziedzinach gospodarczych i technicznych¹³. „Der Tagesspiegel”, nawiązując do wydanego na zakończenie wizyty wspólnego oświadczenia doniósł, że W. Gomułka zarzucił rządowi NRF, że chce uzyskać prawo dysponowania bombą atomową, co zaostrza niebezpieczeństwo wybuchu wojny, oraz poparł propozycje W. Ulbrichta w kwestii zawarcia traktatu pokojowego, rozwiązania problemu Berlina zachodniego i porozumienia pomiędzy NRF i NRD¹⁴.

W prasie zachodniej i zachodnioniemieckiej nie brak było też komentarzy usiłujących pomniejszyć znaczenie wizyty delegacji partyjno-rządowej NRD w Polsce i doszukujących się rozbieżności pomiędzy realizowanymi przez oba kraje planami gospodarczo-politycznymi. Próby te jednak nie były w stanie osłabić zasadniczej opinii prasy zachodniej, że w wyniku tej wizyty dwustronne porozumienie między Polską a NRD jeszcze bardziej wiąże gospodarczo oba państwa, niż to było dotychczas przewidziane w ramach współpracy w RWPG, oraz że NRD znalazła w Polsce pełne poparcie dla swoich żądań dotyczących uregulowania problemu niemieckiego i przyjęcia obu państw niemieckich do ONZ. To polityczne i gospodarcze porozumienie między NRD a PRL zostało też z dużym niepokojem skomentowane na Zachodzie jako fakt niepomyślny dla polityki Republiki Federalnej¹⁵.

Alfreda Szternel-Lewek

LUDWIG ERHARD — KANCLERZEM NRF

W dn. 10 X 1963 r. dr Konrad Adenauer, kanclerz Niemieckiej Republiki Federalnej, wręczył prezydentowi Republiki, Lübkeemu, prośbę o zwolnienie go ze stanowiska szefa rządu. Następnego dnia von Brentano, przewodniczący frakcji parlamentarnej CDU/CSU zwrócił się do prezydenta Republiki o powierzenie misji utworzenia nowego rządu prof. dr Ludwikowi Erhardowi, dotychczasowemu wicekanclerzowi i ministrowi gospodarki. W ten sposób położony został kres 14-letniemu urzędowaniu Adenauera na stanowisku kanclerza, na które został wybrany pięciokrotnie, po raz pierwszy w dn. 15 IX 1949 r., wówczas za ledwie jednym głosem większości¹.

¹¹ „Neue Zürcher Zeitung”, nr 264 z dn. 26 IX 63 r. oraz nr 265 z dn. 27 IX 63 r.

¹² „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, nr 223 z dn. 26 IX 63 r.

¹³ „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, nr 224 z dn. 27 IX 63 r. i 225 z dn. 28 IX 63 r.

¹⁴ „Der Tagesspiegel”, nr 5490 z dn. 1 X 63 r. oraz 5492 z dn. 3 X 63 r.

¹⁵ „Neue Zürcher Zeitung”, nr 270 z dn. 2 X 63 r. i nr 273 z dn. 5 X 63 r., „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, nr 229 z dn. 3 X 63 r., „Süddeutsche Zeitung”, nr 233 z 28 IX 63 r., oraz „Stuttgarter Zeitung”, nr 239 z 8 X 63 r.

¹ Z okazji dymisji Adenauera prasa zachodnioniemiecka, jak i światowa, zamieściła niezliczoną ilość omówień bilansujących jego 14-letnią działalność na stanowisku kanclerza NRF. O stanowisku, jakie zajęła prasa NRF w stosunku do ustępującego kanclerza, świad-